Raadsvoorstel
Openbaar

Nijmegen

Onderwerp
Deelname experiment nieuw stembiljet Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen 2027

Programma	Bestuur en Organisatie	**Collegebesluit**	25 augustus 2026
Portefeuillehouder	H.M.F. Bruls	**Behandeldatum Raad**	14 oktober 2026
		Status	Openbaar

Samenvatting
De deelname aan het experiment nieuw stembiljet tijdens de gemeenteraadsverkiezingen 2026 is in Nijmegen naar tevredenheid verlopen: zowel kiezers als stembureauleden zijn enthousiast en de betrouwbaarheid van de uitslag bleef gehandhaafd. Dit geldt ook voor de andere 10 deelnemende gemeenten. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft de Tweede Kamer gevraagd om het experiment voort te zetten bij de Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen in 2027. Ook heeft de minister, onder voorbehoud van het besluit van de Tweede Kamer, dezelfde 11 gemeenten uitgenodigd om weer deel te nemen aan het experiment. Verder heeft de minister aangekondigd een wetsvoorstel voor te bereiden met als doel om het nieuwe stembiljet bij de Europese Parlementsverkiezingen in 2029 landelijk in te voeren.

Voorstel
1. Deel te nemen aan het experiment nieuw stembiljet voor de Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen op 17 maart 2027.

Aanleiding
Naar aanleiding van de positieve ervaring met de deelname aan experiment nieuw stembiljet tijdens de gemeenteraadsverkiezing 2026 willen we onze deelname continueren bij de Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen in 2027. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties (BZK) heeft Nijmegen wederom uitgenodigd om deel te nemen.
Het besluit tot deelname is, op basis van de Tijdelijke experimentenwet nieuwe stembiljetten, een bevoegdheid van de raad. Zie ook uw raadsbesluit van 10 september 2025 ten behoeve van deelname aan de gemeenteraadsverkiezing 2026.
De planning van de verkiezingen 2027 vraagt om een raadsbesluit in oktober 2026.

Relevante besluitgeschiedenis
Uw raad heeft 10 september 2025 ingestemd om deel te nemen aan het experiment nieuw stembiljet tijdens de gemeenteraadsverkiezing 2026.
Agenda Nijmegen - Besluitronde (raadsvergadering) woensdag 10 september 2025 19:30 - 00:15 - iBabs Publieksportaal

- Raadsbesluit d.d. 10 september 2025 ((72/2025) met inachtneming van een stemverklaring van GroenLinks:
  In te stemmen met deelname aan het experiment nieuw stembiljet bij de Gemeenteraadsverkiezingen 2026.

https://nijmegen.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/95476f37-334c-483d-ac80-40d3dbec26e6?documentId=485f8fd4-94cd-4b16-80cc-133da380592c&agendaItemId=8db8a846-c05e-4f7b-ba67-5282fcce2790

Beoogde impact: evaluatie

We stellen de Nijmegenaar centraal in onze dienstverlening. Dit voorstel draagt bij aan het voor de burger mogelijk maken om gebruik te maken van zijn of haar democratische rechten.
De evaluatie is een belangrijk aspect, zoniet de basis, voor uw raad om het besluit te kunnen nemen of deelname aan het experiment nieuw stembiljet voor de komende verkiezingen bijdraagt aan betrouwbare verkiezingen.
Het voorstel betreft deelname aan een experiment. Dit houdt in dat er geen wijziging van de kaders plaats vindt.

Argumenten

1.1 Waarom een raadsbesluit?

De 'Tijdelijke Experimentwet nieuwe stembiljetten' bevat de bepaling dat de minister na instemming van de gemeenteraad, een gemeente kan aanwijzen waar wordt geëxperimenteerd. Dit betekent dus dat de gemeenteraad ongeacht om welke verkiezing het gaat, met uitzondering van de leden van de Eerste Kamer, toestemming moet geven voor deelname aan een experiment in de eigen gemeente.

1.2. Rechtsbescherming

De wetgever heeft in de' Tijdelijke experimentenwet nieuwe stembiljetten' in artikel 4 van deze wet de bescherming vastgelegd dat de experimenten altijd moeten voldoen aan de vereisten die verkiezingen met zich meebrengen:

- Het mag geen afbreuk doen aan het geheime karakter van de stemming;
- De transparantie, controleerbaarheid en betrouwbaarheid van de verkiezing mag niet worden verminderd.

Hiermee blijven de rechten van kiezers minimaal zo goed beschermd als bij verkiezingen met het huidige stembiljet.

1.3. Positieve ervaringen met het nieuwe stembiljet

De kiezers, stembureauleden en de gemeentelijke organisatie zijn overwegend positief over het nieuwe stembiljet. Het stembiljet is handzaam, overzichtelijk, snel te tellen.
De uitleg over het nieuwe stembiljet van de gemeente,in de media en met name op het stembureau zelf is positief gewaardeerd. De stembureauleden waren vooral blij dat het tellen van de stemmen veel sneller is verlopen. De gemeentelijke organisatie is positief ten aanzien vande logistieke aspecten en uiteraard ook het aspect dat de stemmen sneller geteld waren.

Onze eigen evaluatie en die van het ministerie vertoont een positief beeld over het gebruik van het nieuwe stembiljet.
De voordelen van het nieuwe stembiljet zullen helpend zijn bij de dubbele verkiezing in 2027.

Kanttekeningen

1.1 Iets meer ongeldige stemmen

1.1.a. Een stem op een niet bestaand kandidaatnummer

In totaal zijn 420.468 stembiljetten ingevuld in de elf experimenteergemeenten.
Van deze stemmen was 99,35% geldig en 0,65% ongeldig. Bij gemeenten die tijdens GR26 voor het eerst stemden met het nieuwe stembiljet was het ongeldigheidspercentage gemiddeld ook 0,65% (Nijmegen: 0,46%). Dat is iets lager dan bij de eerste experimenten tijdens EP24 (0,74%), maar hoger dan tijdens TK25 (0,45%).
Hoewel veruit de meeste kiezers een geldige stem uitbrachten, blijft het aandeel ongeldige stemmen een belangrijk aandachtspunt. Met het nieuwe stembiljet worden iets meer ongeldige stemmen uitgebracht dan met het huidige stembiljet. Landelijk lag het ongeldigheidspercentage bij GR26 op 0,27% voor het huidige stembiljet.
De experimenteergemeenten hebben de redenen van ongeldigheid, op verzoek van het ministerie, in beeld gebracht.

Tabel 1: Cijfers experimenteergemeenten

Reden van ongeldigheid	**GR-26** 11 gemeenten	**TK-25** 5 gemeenten	**EP-24** 5 gemeenten
Totaal	2.749 (0,65% van totaal uitgebrachte stemmen)	415 (0,32% van totaal uitgebrachte stemmen)	470 (0,59% van totaal uitgebrachte stemmen)
Niet-bestaand kandidaatnummer	962 (0,23%)	39 (0,03%)	259 (0,32%)
Meer dan 1 partij	405 (0,10%)	116 (0,09%)	56 (0,07%)
Alleen kandidaatnummer	677 (0,16%)	260 (0,20%)	155 (0,19%)

Zo'n kwart van de ongeldige stemmen zou ook zijn gemaakt met het huidige stembiljet bijvoorbeeld dat een kiezer het stembiljet niet of met het rode potlood heeft ingevuld.
Tijdens GR26 zijn in de experimenteergemeenten de meeste ongeldige stemmen (0,23%) uitgebracht op een kandidaatnummer dat niet bestaat voor de gekozen partij (een 'niet-bestaand kandidaatnummer'). De Nijmeegse kiezer heeft 144 keer (0,16%) op een niet kandidaatnummer gestemd: zie tabel 2. Bij de eerste twee experimenten was dit ook het grootste aandeel ongeldige stemmen.

De Kiesraad, VNG en de NVVB hebben de minister geadviseerd om dit risico als volgt te op te heffen: reken een dergelijke stem toe aan de lijsttrekker.
De minister heeft naar aanleiding van deze adviezen, een eigen onderzoek verricht naar de ongeldigheid van de stemmen en bij de reden 'niet gestemd op een kandidaatnummer' is de conclusie dat de kiezer de intentie heeft gehad om op de juiste kandidaat van partij van zijn/haar voorkeur te stemmen. Dit is voor de minister voldoende reden om het advies van de Kiesraad, VNG en de NVVB over te nemen voor in ieder geval de komende verkiezingen in 2027.
Met deze wijziging wordt beter recht gedaan aan de intentie van de kiezer en gaat een stem niet onbedoeld verloren.
Het risico op ongeldige stemmen zal hiermee waarschijnlijk met ongeveer een kwart dalen.

1.1.b. Andere redenen ongeldige stemmen in relatie tot nieuw stembiljet

Ten aanzien van de andere redenen van ongeldige stemmen die verband houden met het nieuwe stembiljet, zetten wij in op nog meer voorlichting vooraf aan de kiezer en de uitleg in het stembureau. We hopen dat hiermee ook het aantal ongeldige stemmen zal dalen.

Tabel 2: Cijfers gemeente Nijmegen

Aantal keer dat een kiezer een stemvakje voor meer dan 1 partij heeft ingekleurd.	58	0,06%
Aantal keer dat een kiezer een stemvakje voor meer dan 1 kandidaat heeft ingekleurd.	48	0,05%
Aantal keer dat alleen een stemvakje voor een kandidaatnummer is ingekleurd.	85	0,09%
Aantal keer dat een kiezer een hoger kandidaatnummer heeft ingekleurd dan het aantal kandidaten dat de partij heeft.	144	0,16%
Aantal keer dat geen stemvakje is ingekleurd, maar op een andere wijze is geselecteerd.	3	0%
Aantal keer dat een stemvakje met een andere kleur dan rood is ingekleurd.	5	0%
Aantal keer dat geen stemvakje is ingekleurd, maar er is getekend of geschreven op het stembiljet.	14	0,02%
Aantal keer dat de identiteit van de kiezer mogelijk te achterhalen is door informatie op het stembiljet.	0	0%
Aantal keer dat een stem is uitgebracht op een ander stembiljet dan het stembiljet dat op basis van het Tijdelijk experimentenbesluit nieuwe stembiljetten bij deze verkiezing mag worden gebruikt.	0	0%
Aantal keer dat er een andere verklaring voor ongeldigheid is.	60	0,07%
Totaal aantal ongeldige stembiljetten	417	0,46%

Financiën

De kosten als gevolg van deelname aan het experiment nieuw stembiljet worden vergoed door het ministerie van BZK. De extra middelen worden onder andere gebruikt voor het extra drukwerk en de inzet van een extra stembureaulid om uitleg te geven aan de kiezer.

Participatie

De evaluatie van de gemeenteraadsverkiezing 2026 is gebaseerd op onderzoek van kiesgerechtigden, stembureauleden en de gemeentelijke organisatie. Hun ervaringen zijn de belangrijkste reden om deelname aan het experiment te continueren.

Communicatie

We informeren de Nijmeegse kiesgerechtigden over de komende verkiezingen op basis van de wettelijke termijnen, waarbij de Verkiezingskalender van de Kiesraad als leidraad dient. De raad ontvangt na de komende verkiezingen wederom een uitgebreide evaluatie.

Vervolg

1. Aanwijzing deelname experiment nieuw stembiljet Deelname experiment nieuw stembiljet voor Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen 2027

Indien uw raad instemt met de deelname aan het experiment, wijst de minister de gemeente Nijmegen formeel aan als deelnemende gemeente. Vervolgens begeleidt het ministerie van BZK ons bij de uitvoering van het experiment.

2. Monitoring en evaluatie

In het kader van de experimentenwet zullen alle stappen uitvoerig worden gemonitord en geëvalueerd. In de voorbereiding vindt twee-wekelijks overleg plaats met de andere deelnemende gemeenten en het ministerie. Ook op de dag van stemming, bij de telling en bij de afronding zal een monitoringsplan beschikbaar zijn. Gezien het experimentele karakter van de wet zal na de verkiezing uitgebreide evaluatie plaatsvinden bij zowel partijen, kiezers, stembureauleden als de ambtelijke organisatie.

Fatale termijn

Het ministerie van BZK heeft het verzoek gedaan of het eventuele besluit tot deelname aan het experiment uiterlijk in oktober 2026 kan worden doorgegeven.

Openbaarheid

Er is geen reden om het voorstel niet openbaar te behandelen.

Bijlagen

1. Uitnodiging minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 2 juli 2026, geregistreerd 6 juli 2026, E26.001103
2. Evaluatie gemeenteraadsverkiezing 2026, gemeente Nijmegen
3. Evaluatie gemeenteraadsverkiezing 2026, ministerie van BZK: Open overheid